

GRAȚIEREA ÎN DREPTUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

PARDON IN THE CRIMINAL LAW OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Marius GHERȚA,

Specialitatea Drept, gr. D 2401,

Coordonator științific: **DUMITRU CALENDARI**, dr., lector univ.,

Centrul Universitar „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
al Universității Tehnice a Moldovei

Reumat: *Grațierea constituie un mecanism juridic prin care se poate dispune liberarea totală sau parțială de executarea pedepsei stabilite prin hotărâre judecătorească definitivă. Potrivit art. 108 Cod penal al Republicii Moldova, grațierea se acordă individual de către Președintele Republicii Moldova. Instituția nu produce efecte asupra măsurilor de siguranță și nici asupra drepturilor persoanei vătămate, fiind limitată exclusiv la executarea sancțiunii penale. Reglementarea grațierii reflectă principiile umanismului juridic și politica penală modernă orientată spre reintegrare socială.*

Cuvinte-cheie: *grațiere, mecanism de atenuare a executării pedepsei, executarea pedepsei, politică penală, reintegrare socială*

Abstract: *Pardon is a legal mechanism through which total or partial release from the execution of the punishment established by a final court decision can be ordered. According to art. 108 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, pardon is granted individually by the President of the Republic of Moldova. The institution does not produce effects on security measures or on the rights of the injured person, being limited exclusively to the execution of the criminal sanction. The regulation of pardon reflects the principles of legal humanism and modern criminal policy oriented towards social reintegration.*

Keywords: *pardon, criminal clemency, execution of punishment, criminal policy, social reintegration*

Grațierea se încadrează în cauzele care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării. Aceasta reprezintă una dintre instituțiile de bază ale dreptului penal, fiind asociată conceptului de act de grație și de flexibilizare a executării sancțiunilor penale. În

sistemul juridic al Republicii Moldova, această instituție este reglementată de art. 108 din Codul penal, care stabilește condițiile generale de aplicare și efectele juridice ale grațierii. Potrivit prevederilor legale, grațierea constituie actul prin care persoana condamnată este liberată, total sau parțial, de pedeapsa stabilită prin hotărâre judecătorească definitivă sau prin care pedeapsa se transformă într-o sancțiune mai blândă. Având în vedere că, grațierea nu anulează condamnarea și nu afectează constatarea vinovăției persoanei, ci intervine exclusiv asupra modalității de executare a sancțiunii penale.

Scopul grațierii constă în asigurarea unei aplicări echilibrate și umaniste a sancțiunilor penale, prin posibilitatea adaptării executării pedepsei la circumstanțele concrete ale persoanei condamnate. Grațierea permite intervenția statului în situațiile în care executarea integrală a pedepsei nu mai corespunde scopurilor sancțiunii penale, precum prevenirea infracțiunilor, reeducarea condamnatului și protecția valorilor sociale fundamentale. Prin aceasta se urmărește realizarea unui echilibru între necesitatea sancționării faptelor infracționale și respectarea principiilor umanismului penal, contribuind totodată la facilitarea reintegrării sociale a persoanelor condamnate.

În literatura de specialitate se accentuează că, grațierea reprezintă un instrument de politică penală cu caracter excepțional, utilizat în situațiile în care executarea integrală a pedepsei nu mai corespunde scopurilor sociale sau umanitare ale sancțiunii penale. Doctrina penală contemporană evidențiază faptul că dreptul penal nu trebuie să urmărească exclusiv funcția represivă, ci și realizarea funcției preventive și educative.

„Conform art. 108 alin. (2) Cod penal, grațierea se acordă individual de către Președintele Republicii Moldova. Această prevedere juridică subliniază caracterul personalizat al instituției, care presupune analizarea circumstanțelor concrete ale fiecărei persoane condamnate”. În procesul de evaluare a cererilor de grațiere pot fi luate în considerare comportamentul condamnatului, starea de sănătate, durata pedepsei executate și perspectivele de reintegrare socială.

Un moment important al reglementării îl constituie restricțiile prevăzute de lege. Conform art. 108 alin. (5), grațierea nu se aplică persoanelor care au săvârșit infracțiuni grave împotriva minorilor, prevăzute la art. 171-175¹, 201, 206, 208, 208¹ și 208² Cod penal. Această limitare legislativă reflectă politica penală de protecție specială a minorilor și accentuează severitatea reacției statului față de infracțiunile cu un impact social deosebit. Această limitare legislativă reflectă politica penală de protecție specială a minorilor și exprimă orientarea sistemului de drept penal către sancționarea severă a infracțiunilor care afectează dezvoltarea psihologică și morală a copiilor.

Analiza practicii recente privind aplicarea grațierii în Republica Moldova evidențiază faptul că, în perioada 25 octombrie 2021 – 4 februarie 2025, au fost emise 10 decrete prezidențiale de grațiere de către Președinta Republicii Moldova, Maia Sandu. Primul decret din această perioadă a fost emis la 25 octombrie 2021, iar cel mai recent la 4 februarie 2025. Prin aceste acte de grație au fost vizate în total 22 de persoane condamnate prin hotărâri judecătorești definitive. Examinarea tipologiei infracțiunilor pentru care au fost condamnate persoanele grațiate relevă o structură diversificată. Astfel, 8 persoane – reprezentând peste 36% din total – au fost condamnate pentru infracțiuni în domeniul drogurilor, inclusiv comercializare și utilizare de substanțe narcotice. Celelalte cazuri privesc infracțiuni contra vieții și integrității corporale, conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate, precum și infracțiuni de natură sexuală. Această statistică demonstrează că grațierea nu este aplicată exclusiv pentru infracțiuni minore, ci poate viza și fapte cu un anumit grad de gravitate, ceea ce confirmă caracterul individualizat al procedurii. Totodată, ponderea semnificativă a cazurilor din domeniul drogurilor sugerează o orientare a politicii către

situații în care factorii sociali și dependența pot avea un rol determinant în conduita infracțională.

În literatura juridică se arată că instituția grațierii reflectă principiile umanismului penal și ale proporționalității sancțiunii. Executarea pedepsei trebuie să fie orientată nu doar spre sancționarea comportamentului infracțional, ci și spre reintegrarea socială a persoanei condamnate. În acest sens, grațierea poate contribui la reducerea efectelor negative ale detenției de lungă durată. Un moment important al reglementării îl constituie limitările prevăzute de lege. Grațierea nu produce efecte asupra pedepselor complementare, cu excepția situațiilor în care actul de grațiere prevede altfel. De asemenea, grațierea nu afectează măsurile de siguranță și nici drepturile persoanei vătămate, ceea ce demonstrează respectarea principiului echității juridice.

În același timp, legiuitorul a stabilit restricții privind aplicarea grațierii pentru anumite categorii de infracțiuni, în special pentru infracțiunile grave comise împotriva minorilor. Această limitare reflectă politica penală de protecție specială a minorilor și severitatea reacției statului față de astfel de fapte. Din perspectivă practică, aplicarea grațierii presupune evaluarea mai multor factori, inclusiv gravitatea infracțiunii, conduita condamnatului în perioada de detenție, starea de sănătate și posibilitatea reintegrării sociale. Instituțiile penitenciare pot furniza informații relevante privind comportamentul persoanei condamnate.

În literatura criminologică se arată că utilizarea rațională a măsurilor de clemență poate contribui la reducerea suprapopulării penitenciare și la îmbunătățirea condițiilor de detenție. Totodată, acordarea grațierii trebuie realizată astfel încât să nu fie afectată funcția preventivă a dreptului penal. Iar din perspectiva drepturilor fundamentale ale omului, grațierea reprezintă un instrument juridic prin care statul poate interveni pentru umanizarea executării pedepsei. Respectarea demnității umane constituie un principiu esențial al politicii penale moderne.

Din perspectiva politicii penale contemporane, grațierea reprezintă un instrument juridic care permite adaptarea reacției statului la circumstanțele sociale și individuale ale condamnatului. Aceasta contribuie la echilibrarea funcției represive a dreptului penal cu cea preventiv-educativă, având un impact pozitiv asupra procesului de reintegrare socială și asupra eficienței sistemului penitenciar.

O îmbunătățire a mecanismului grațierii ar consta în stabilirea unor criterii clare, transparente și previzibile de analiză a cererilor de grațiere, astfel încât procesul decizional să fie fundamentat pe principii juridice obiective și pe evaluarea individualizată a situației condamnatului. În acest sens, ar fi utilă dezvoltarea cooperării dintre autoritățile judiciare, instituțiile penitenciare, serviciile sociale și structurile medicale, pentru a asigura o atenție complexă a circumstanțelor personale ale persoanei condamnate. Digitalizarea evidențelor penale și crearea unor baze de date integrate ar putea contribui la creșterea eficienței procesului de examinare a cererilor și la reducerea riscului de erori administrative, facilitând adoptarea unor decizii motivate juridic și social.

În concluzie, analizând cu aprofundare, înțelegem că, grațierea reprezintă un mecanism juridic important în dreptul penal al Republicii Moldova, având rolul de a umaniza executarea sancțiunilor penale și de a sprijini procesul de reintegrare socială a persoanelor condamnate. Reglementarea acestei instituții reflectă orientarea modernă a politicii penale, care nu se limitează la funcția represivă, ci urmărește și realizarea funcției preventive și educative a dreptului penal. Aplicarea grațierii trebuie realizată cu respectarea strictă a principiilor legalității, proporționalității și echității juridice, astfel încât să fie menținut echilibrul dintre interesul public privind siguranța socială și protecția drepturilor fundamentale ale persoanei condamnate, contribuind la consolidarea unui sistem de justiție penală eficient și umanist.

Bibliografie:

1. Borodac, Alexandru. Drept penal. Note de curs. Partea generală, Chișinău, anul publicării 2005. Disponibil: <https://ru.scribd.com/document/430911230/Alexandru-Borodac-Manual-de-Drept-Penal-Partea-Generala>
2. Boroș, Alexandru. Drept penal. Partea generală. București: C.H. Beck. Anul publicării octombrie 2017. Disponibil: <https://ru.scribd.com/doc/284091499/Alexandru-Boroș-Drept-Penal-general-pdf>
3. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002, Republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-74 din 14.04.2009. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17766&lang=ro
4. Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 894 din 18.04.2023 pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de examinare a cererilor de grațiere, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023.
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136607&lang=ro